

Правління Національного банку України
ПОСТАНОВА

27 грудня 2023 року

Київ

№ 191

Про затвердження Положення про регулювання діяльності фінансових компаній, які мають право здійснювати діяльність з надання гарантій, та внесення змін до постанови Правління Національного банку України від 25 червня 2020 року № 85

Відповідно до статей 7, 15, 55¹, 56, 58 Закону України “Про Національний банк України”, статті 39, пункту 30 розділу VII Закону України “Про фінансові послуги та фінансові компанії”, з метою врегулювання діяльності фінансових компаній, які мають право здійснювати діяльність з надання гарантій на підставі ліцензії на діяльність фінансової компанії, Правління Національного банку України **постановляє**:

1. Затвердити Положення про регулювання діяльності фінансових компаній, які мають право здійснювати діяльність з надання гарантій (далі – Положення), що додається.

2. Небанківські фінансові установи, які відповідно до законодавства України мають право надавати гарантії на підставі ліцензії на провадження діяльності з надання фінансових послуг або ліцензії на діяльність фінансової компанії, зобов’язані виконувати вимоги Положення та дотримуватися:

1) значення нормативу достатності (адекватності) капіталу з 01 січня до 31 березня 2024 року – у розмірі не менше ніж сім відсотків;

2) пруденційної вимоги, зазначеної в підпункті 1 пункту 8 розділу I Положення, починаючи з 01 квітня 2024 року.

3. Вимоги пункту 2 цієї постанови не поширюються на:

1) Фонд часткового гарантування кредитів у сільському господарстві;

2) незалежних фінансових посередників, які набули статусу фінансових установ та отримали ліцензії на діяльність фінансових компаній (далі – незалежні фінансові посередники).

4. Незалежним фінансовим посередникам протягом місяця з дня отримання ліцензії на діяльність фінансової компанії привести свою діяльність у відповідність до вимог Положення та забезпечити розрахунок та виконання пруденційних вимог, визначених у Положенні.

5. Пункт 35 додатка до постанови Правління Національного банку України від 25 червня 2020 року № 85 “Про забезпечення здійснення повноважень та виконання функцій з державного регулювання та нагляду у сфері ринків фінансових послуг з питань нагляду за діяльністю учасників ринків фінансових послуг” (зі змінами) виключити.

6. Постанова набирає чинності з 01 січня 2024 року.

Голова

Андрій ПИШНИЙ

Інд. 33

Положення
про регулювання діяльності фінансових компаній, які мають право
здійснювати діяльність з надання гарантій

I. Загальні положення

1. Це Положення розроблено відповідно до Закону України “Про Національний банк України”, Закону України “Про фінансові послуги та фінансові компанії” (далі – Закон про фінансові послуги), з метою врегулювання діяльності фінансових компаній, які мають право здійснювати діяльність з надання гарантій на підставі ліцензії на діяльність фінансової компанії (далі – небанківський гарант).

2. Терміни в цьому Положенні вживаються в таких значеннях:

1) контргарантія – гарантія, яку надає:
небанківський гарант на користь фінансової установи, яка має право здійснювати діяльність з надання гарантій;
фінансова установа, яка має право здійснювати діяльність з надання гарантій, на користь небанківського гаранта;

2) норматив достатності (адекватності) капіталу (далі – Н1) – показник, що встановлюється для запобігання надмірному перекладанню небанківським гарантом кредитного ризику та ризику неповернення активів на кредиторів небанківського гаранта;

3) норматив запасу ліквідності (далі – Н2) – показник, що визначає мінімально необхідний обсяг високоліквідних активів небанківського гаранта для забезпечення виконання ним поточних зобов’язань;

4) норматив максимального ризику на одну особу або групу пов’язаних осіб (далі – Н3) – показник, що встановлюється з метою обмеження ризиків небанківського гаранта, що виникають унаслідок невиконання принципалом або групою пов’язаних осіб – клієнтів небанківського гаранта, до складу яких належить принципал (далі – група пов’язаних осіб), зобов’язань перед небанківським гарантом;

5) облікова система – програмне забезпечення та/або спеціальне технічне обладнання, яке дає змогу забезпечити ведення обліку та реєстрацію операцій з надання фінансових послуг в електронному вигляді, а також виконання вимог щодо подання до Національного банку України (далі – Національний банк) інформації та звітності, установлених законодавством України з питань регулювання ринків фінансових послуг;

6) принципал – особа, зазначена в гарантії / контргарантії як така, що має зобов’язання за відносинами, що забезпечуються гарантією / контргарантією;

7) регулятивний капітал небанківського гаранта (далі – РК) – капітал, який небанківський гарант повинен мати у своєму розпорядженні, основним призначенням якого є поглинання збитків, спричинених ризиками, на які наражається небанківський гарант під час своєї діяльності, а також забезпечення фінансової стійкості й стабільної діяльності небанківського гаранта.

Термін “гарантія” уживається в цьому Положенні в значенні, наведеному в главі 49 Цивільного кодексу України.

Інші терміни в цьому Положенні вживаються у значеннях, наведених у Законі про фінансові послуги, інших законах України та нормативно-правових актах з питань регулювання ринків фінансових послуг.

3. Це Положення встановлює:

1) порядок визначення РК небанківського гаранта;

2) обов’язкові до виконання небанківськими гарантами пруденційні вимоги, включаючи такі пруденційні нормативи: Н1, Н2, Н3.

4. Вимоги цього Положення поширюються на небанківських гарантів, крім Фонду часткового гарантування кредитів у сільському господарстві.

5. Небанківський гарант, який є небанківським надавачем фінансових платіжних послуг, зобов’язаний дотримуватися вимог цього Положення, а також пруденційних нормативів, визначених нормативно-правовим актом Національного банку з питань встановлення пруденційних нормативів, що є обов’язковими для дотримання небанківськими надавачами платіжних послуг.

6. Небанківський гарант зобов’язаний надавати Національному банку згідно зі статтею 57 Закону України “Про Національний банк України”, статтями 46 та 47 Закону про фінансові послуги інформацію / пояснення / документи / копії документів щодо дотримання вимог цього Положення в порядку, установленому нормативно-правовими актами Національного банку з питань здійснення

безвиїзного нагляду або проведення інспекційних перевірок діяльності учасників ринків небанківських фінансових послуг.

Небанківський гарант надає Національному банку інформацію / пояснення / документи / копії документів щодо дотримання вимог цього Положення станом на дату розрахунку пруденційних вимог, що зазначена в письмовій вимозі / запиті на отримання інформації Національного банку, складеній / складеному згідно з вимогами нормативно-правових актів Національного банку з питань здійснення безвиїзного нагляду або проведення інспекційних перевірок діяльності учасників ринків небанківських фінансових послуг.

7. Небанківський гарант за надання Національному банку недостовірної інформації щодо дотримання вимог цього Положення несе відповідальність згідно з вимогами законодавства України.

8. Небанківський гарант зобов'язаний щодня станом на будь-яку дату протягом усього строку дії ліцензії на діяльність фінансової компанії, до якої включено право на здійснення діяльності з надання гарантій (далі – ліцензія), дотримуватися таких пруденційних вимог:

1) утримувати не менше ніж 50 відсотків від мінімального розміру статутного капіталу в таких активах:

грошові кошти та їх еквіваленти (за винятком сум, що стосуються коштів, використання яких обмежено, та/або за винятком грошових коштів на рахунках у банках, що віднесені до категорії неплатоспроможних) та/або

боргові цінні папери (державні облігації України, облігації місцевих позик, облігації міжнародних фінансових організацій), що перебувають у біржовому списку (за винятком боргових цінних паперів, використання яких обмежено);

2) виконувати пруденційні нормативи, передбачені цим Положенням.

9. Небанківський гарант зобов'язаний щодня станом на будь-яку дату протягом усього строку дії ліцензії розраховувати на підставі даних бухгалтерського обліку, облікової системи небанківського гаранта:

1) співвідношення активів, що зазначені в підпункті 1 пункту 8 розділу I цього Положення, та мінімального статутного капіталу небанківського гаранта;

2) пруденційні нормативи, передбачені цим Положенням.

10. Небанківський гарант зобов'язаний:

1) зберігати в своїй обліковій та/або інформаційній системі інформацію про розраховані відповідно до пункту 9 розділу I цього Положення співвідношення активів та мінімального статутного капіталу, пруденційні нормативи за період не менше ніж три роки;

2) не пізніше наступного робочого дня після дня, у якому небанківський гарант не виконав пруденційної вимоги, письмово повідомити Національний банк про її невиконання, а також оприлюднити на власному вебсайті інформацію про невиконання пруденційної вимоги;

3) мати затверджений уповноваженим на те органом управління небанківського гаранта внутрішній документ з питань управління ризиками, які притаманні діяльності з надання гарантій та контргарантій, а також застосовувати ефективні процедури своєчасного виявлення, оцінки, моніторингу, контролю та управління зазначеними ризиками.

11. Національний банк має право розглянути питання щодо застосування до небанківського гаранта заходів впливу згідно зі статтею 48 Закону про фінансові послуги та відповідним нормативно-правовим актом Національного банку з питань застосування заходів впливу, якщо за результатами безвиїзного нагляду або інспекційної перевірки встановлено факти невиконання небанківським гарантом пруденційних вимог, визначених у цьому Положенні.

II. Регулятивний капітал

12. Небанківський гарант розраховує РК за такою формулою:

$$PK = BK - ДФІ - ІФІ - Векс - НА + СБ,$$

де BK – власний капітал небанківського гаранта;

ДФІ – довгострокові фінансові інвестиції, які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств;

ІФІ – інші фінансові інвестиції;

Векс – векселі одержані;

НА – залишкова вартість нематеріальних активів;

СБ – субординований борг, який небанківський гарант має право включити до РК у випадку, визначеному в пункті 13 розділу II цього Положення.

13. Небанківський гарант має право включити субординований борг до РК (збільшити РК на суму субординованого боргу) після отримання дозволу Національного банку на включення залучених коштів на умовах субординованого боргу до регулятивного капіталу / дозволу Національного банку на включення залучених коштів на умовах субординованого боргу до

регулятивного капіталу у зв'язку з заміною інвестора (далі – дозвіл), який небанківський гарант одержує в порядку, встановленому нормативно-правовим актом Національного банку з питань авторизації надавачів фінансових послуг.

14. Небанківський гарант, який відповідно до вимог пункту 13 розділу II цього Положення включив субординований борг до РК, зменшує суму субординованого боргу, уключеного до РК:

1) на суму субординованого боргу, яка була достроково погашена небанківським гарантом на дату розрахунку РК;

2) щорічно на 20 відсотків первинного або фактичного (у разі дострокового погашення певної суми субординованого боргу) розміру субординованого боргу протягом п'яти останніх років дії угоди (договору) про залучення субординованого боргу за графіком, зазначеним у додатку до цього Положення.

III. Норматив достатності (адекватності) капіталу

15. Н1 визначається як співвідношення РК та сумарної балансової вартості активів, зважених за ступенем кредитного ризику, і зобов'язань за гарантіями / контргарантіями.

16. Небанківський гарант для розрахунку Н1 поділяє активи на групи за ступенем ризику та підсумовує їх з урахуванням відповідних коефіцієнтів зваження:

1) I група активів зі ступенем ризику 0 відсотків:

грошові кошти та їх еквіваленти (за винятком сум, що стосуються коштів, використання яких обмежено, та/або за винятком грошових коштів на рахунках у банках, що віднесені до категорії неплатоспроможних);

боргові цінні папери (державні облігації України, облігації місцевих позик, облігації міжнародних фінансових організацій), що перебувають у біржовому списку (за винятком боргових цінних паперів, використання яких обмежено);

2) II група активів зі ступенем ризику 100 відсотків:

активи за мінусом активів I групи та ДФІ, ІФІ, Векс, НА.

17. Небанківський гарант для розрахунку Н1 включає до зобов'язань за гарантіями / контргарантіями загальну суму зобов'язань за всіма видами гарантій / контргарантій, які мають обліковуватися на балансових та позабалансових рахунках та якими небанківський гарант забезпечив виконання обов'язку принципала перед кредиторами (бенефіціарами).

18. Небанківський гарант не має права виплачувати дивіденди чи розподіляти капітал небанківського гаранта в будь-якій формі, якщо така виплата чи розподіл призведе до порушення Н1.

19. Нормативне значення Н1 має бути не менше ніж 10 відсотків.

IV. Норматив запасу ліквідності

20. Н2 визначається як співвідношення високоліквідних активів небанківського гаранта та його зобов'язань.

21. Небанківський гарант включає до високоліквідних активів під час розрахунку Н2 грошові кошти та їх еквіваленти (за винятком грошових коштів та їх еквівалентів, використання яких обмежено, та/або за винятком грошових коштів на рахунках у банках, що віднесені до категорії неплатоспроможних).

22. Небанківський гарант включає до зобов'язань небанківського гаранта під час розрахунку Н2:

1) поточні зобов'язання і забезпечення небанківського гаранта;

2) загальну суму зобов'язань за всіма видами гарантій / контргарантій, якими небанківський гарант забезпечив виконання обов'язку принципала / гаранта перед кредиторами (бенефіціарами), які мають обліковуватися на балансових та позабалансових рахунках.

23. Нормативне значення Н2 має бути не менше ніж 10 відсотків.

V. Норматив максимального ризику на одну особу або групу пов'язаних осіб

24. Н3 визначається як співвідношення суми всіх вимог небанківського гаранта до принципала або групи пов'язаних осіб та фінансових зобов'язань, наданих небанківським гарантом щодо принципала або групи пов'язаних осіб, і РК небанківського гаранта.

Небанківський гарант, якщо один принципал належить одночасно до складу кількох груп пов'язаних осіб, ураховує під час розрахунку Н3 суму всіх вимог небанківського гаранта до принципала та всіх фінансових зобов'язань, наданих небанківським гарантом щодо цього принципала, за кожною групою пов'язаних осіб.

25. Небанківський гарант включає під час розрахунку НЗ до вимог небанківського гаранта щодо принципала або групи пов'язаних осіб права вимоги до принципала або до групи пов'язаних осіб за:

1) наданими кредитами;

2) факторинговими операціями;

3) фінансовим лізингом;

4) борговими цінними паперами, емітованими (виданими) принципалом або особою, що належить до групи пов'язаних осіб;

5) дебіторською заборгованістю за операціями з принципалом або групою пов'язаних осіб (крім дебіторської заборгованості за наданими кредитами, факторинговими операціями, фінансовим лізингом, борговими цінними паперами).

26. Небанківський гарант включає під час розрахунку НЗ до фінансових зобов'язань, наданих небанківським гарантом щодо принципала або групи пов'язаних осіб, загальну суму зобов'язань за всіма видами гарантій / контргарантій, якими небанківський гарант забезпечив виконання обов'язку принципала або групи пов'язаних осіб перед кредиторами (бенефіціарами), які мають обліковуватися на балансових та позабалансових рахунках.

27. Нормативне значення НЗ не має перевищувати 25 відсотків.

28. Небанківський гарант з метою виконання НЗ зобов'язаний:

1) до укладення договорів про надання фінансових послуг встановлювати належність / неналежність клієнтів, з якими укладаються такі договори, до пов'язаних осіб / груп пов'язаних осіб, визначати групи пов'язаних осіб відповідно до вимог, що встановлені в пункті 29 розділу V цього Положення;

2) відмовитися від укладання з клієнтами договорів про надання фінансових послуг або від збільшення зобов'язань за укладеними договорами про надання фінансових послуг, якщо внаслідок їх укладання або збільшення зобов'язань за укладеними договорами та/або виконання укладених договорів небанківським гарантом буде допущено порушення НЗ.

29. Небанківський гарант визначає:

1) пов'язаною з ним особою, якщо така особа відповідає хоча б одному з критеріїв, зазначених у пункті 37 частини першої статті 1 Закону про фінансові послуги;

2) групу пов'язаних осіб, а саме: двох або більше осіб – клієнтів небанківського гаранта, до складу яких належить принципал, якщо такі особи є пов'язаними особами відповідно до пункту 37 частини першої статті 1 Закону про фінансові послуги або відповідають хоча б одному з таких критеріїв:

спільне або узгоджене здійснення особами господарської діяльності;

використання особами кредитних коштів на спільні цілі;

особи мають спільного власника істотної участі (застосовується для юридичних осіб).

Додаток
до Положення про регулювання
діяльності фінансових компаній, які
мають право здійснювати діяльність з
надання гарантій
(підпункт 2 пункту 14 розділу II)

Графік зменшення суми субординованого боргу, що включається до
регулятивного капіталу

Таблиця

№ з/п	Строк до закінчення дії угоди (договору) про залучення субординованого боргу	Сума субординованого боргу, що включається до РК
1	2	3
1	Більше чотирьох років	100
2	Від чотирьох до трьох років	80
3	Від трьох до двох років	60
4	Від двох до одного року	40
5	Менше одного року	20

1. Приклад № 1.

Строк, на який небанківський гарант залучив кошти на умовах субординованого боргу, становить сім років (з 01 лютого 2020 року до 31 січня 2027 року).

Сума залучених коштів на умовах субординованого боргу, на яку отримано дозвіл, дорівнює 600 000 грн.

Розрахунок суми субординованого боргу, що включається до РК, здійснюється так:

- 1) з 01 лютого 2020 року до 31 січня 2023 року – 100%, або 600 000 грн;
- 2) з 01 лютого 2023 року до 31 січня 2024 року – 80%, або 480 000 грн;
- 3) з 01 лютого 2024 року до 31 січня 2025 року – 60%, або 360 000 грн;

- 4) з 01 лютого 2025 року до 31 січня 2026 року – 40%, або 240 000 грн;
- 5) з 01 лютого 2026 року до 31 січня 2027 року – 20%, або 120 000 грн.

2. Приклад № 2.

Строк, на який небанківський гарант залучив кошти на умовах субординованого боргу, становить сім років (з 01 лютого 2020 року до 31 січня 2027 року).

Сума залучених коштів на умовах субординованого боргу, на яку отримано дозвіл, дорівнює 600 000 грн, водночас небанківський гарант 01 липня 2023 року здійснив дострокове погашення субординованого боргу на суму 100 000 грн.

Розрахунок суми субординованого боргу, що включається до РК з урахуванням достроково погашеної суми субординованого боргу, здійснюється так:

- 1) з 01 лютого 2020 року до 31 січня 2023 року – 100%, або 600 000 грн;
- 2) з 01 лютого 2023 року до 30 червня 2023 року – 80%, або 480 000 грн;
- 3) з 01 липня 2023 року до 31 січня 2024 року – 80%, або 400 000 грн
- 4) з 01 лютого 2024 року до 31 січня 2025 року – 60%, або 300 000 грн;
- 5) з 01 лютого 2025 року до 31 січня 2026 року – 40%, або 200 000 грн;
- 6) з 01 лютого 2026 року до 31 січня 2027 року – 20%, або 100 000 грн.